

RENAIXEMENT

REVISTA DE LA JOVENTUT NACIONALISTA DE CATALUNYA

Any VII

BARCELONA 9 de gener de 1916

N.º 266

Al marge de la "Diada"

LA Llengua catalana ha rebut l'homenatge de bona part de la Patria. A la nostra Barcelona s'hi han celebrat amb tota normalitat els actes anunciats, i a propòsit dels mateixos volem fer algunes observacions justíssimes, suggerides precisament pel míting patriòtic que avui fa vuit dies tingué lloc.

Quan es tracta de fer una afirmació o de retre un homenatge no s'ha d'oblidar la condició precisa de que tots els que prenguin part a la tal manifestació representin a col·lectivitats que en tots els instants de l'actuació llur obrin de tal faïçó que els dongui dret a intervenir en actes com el que tingué lloc al matí del passat diumenge al C. A. de D. del C. i de la I.

Es lògic que en aquell míting hi prenguessin part l'Associació Catalana d'Estudiants, el Foment del Teatre Català, la nostra Protectora de l'Ensenyança Catalana, l'Academia de la Llengua, l'Institut; passem que hi parlés l'Ateneu, a pesar de fer moltes coses en castellà, però no podem acceptar que es dongui bel·ligerancia a l'Econòmica d'Amics del País, que quasi tot ho escriu en castellà, i menys encara al Foment del Treball que jamai ha sabut fer ni una gasetilla en Llengua catalana.

No comprenem que hi hagi qui consideri al Foment amb dret a intervenir a les manifestacions espirituals de Catalunya. El Foment és el prototipus del castellanisme a la nostra Patria; totes les seves manifestacions són atentatòries a la sobirania nacional catalana, ja que a cada moment de la seva actuació, sacrifica l'espiritualitat nostra en benefici d'un materialisme barroer.

Són masses les febleses que molta gent nostra sofreix. Cal saber definir, companys de lluita, les valors existents en el nostre poble; moltes d'elles són negatives i és deplorable que hi hagi qui tingui la feblesa de voler regonèixer una valor afirmativa al Foment del Treball que tant mal ha fet a la causa nacional de Catalunya. El Foment no ha fet mai res en català, la seva actuació és francament unitarista fins a l'extrem de voler-nos humil·liar a cada moment, enfront de certs personatges representatius.

No concebim com hi hagué qui fos tan patriota que anés a donar un lloc al míting al Foment del Treball. Que ningú ens parli d'atencions ni de conveniencies; s'és nacionalista o no, i el Foment, tots ho sabem, és un element entorpidor de l'ideal de Catalunya, i heu's-aquí que en un moment de forta intensitat nacionalista, se li concedeix una valor que no té.

Fa pocs dies que la Cambra de Comerç ens donava un exemple de l'acció antinacionalista dels elements econòmics de Catalunya; ha quedat justificat multitud de

vegades el fet que els elements polítics i econòmics tenen un concepte de la Patria absolutament contraposat, ja que mentre els uns laboren per la formació d'una consciència nacional perfecta, els altres, aprofitant-se d'aqueixa acció, n'exploten la part convenient en benefici de la propia borsa. I no hi ha dret a valer-se del sant nom de la Patria per a satisfer determinades concupiscències.

Pot haver-hi ningú que sigui nacionalista que pugui concedir bel·ligerancia patriòtica a uns elements que de tal faïçó obren?

Esguards

LA NACIONALITZACIÓ DE L'IDIOMA

COM a rastre fecunde i efectiu de la passada «Diada de la Llengua Catalana», deurà constituir-se un Comitè o Comissió de caràcter permanent que curarà d'aixecar el nostre idioma cap a la seva jerarquia d'atribut nacional.

Es aquesta, una obra necessaria i imprescindible per a que el renaixement català entri en una nova fase que fassi definitives les seves conquestes.

La situació precaria de la Llengua Catalana no pot subsistir, no devem permetre que subsisteixi, si no volem veure continuament menaçades les nostres posicions per la llur propia inestabilitat.

La llengua, que és la més directa i pura plasmació de l'esperit, deu ésser elevada a Catalunya als alts llocs on l'ànima catalana aspira exercir la seva acció d'ardiment i de vigorització. La influencia irradiant de la Nació que enforteix, normalitza i equilibra, no arribarà mai allà on no sigui ja per endavant portat el vehícol apte per a la seva transmissió: l'idioma.

La nacionalització de l'idioma, és doncs, una acció previa d'ineludible realització.

Les activitats diverses de la nacionalitat que clamen per el seu restabliment a la vida catalana, no trobaràn la reposadora efectivitat del seu anhel, si abans l'idioma no ha entrat a fer sensibles al desig de la Nació els estaments que han d'ésser renovats per la nova saba.

La Llengua Catalana és a les muntanyes i en les llars solitaries, mes la Llengua no és encara en la vida civil de Catalunya. I no essent-hi la Llengua, no pot ésser-hi, fatalment, l'esperit de la Nació. Tot el que és impenetrable al domini del nostre idioma, és també impenetrable a les nostres aspiracions nacionals. Ço que refusa el verb, no és possible que posseeixi l'esperit que'l fa vibrar i l'aviva.

L'imperi de l'idioma deu filtrar-se, per portar-hi el sentit nacional, fins les més obscures pregoneses de la vida catalana, fins les seves més íntimes i secretes activitats.

La gloriosa parla que's mostra al món en les produccions dels nostres grans escriptors, deu també mostrar-s'hi en els documents dels nostres comerciants i en les obres de tots els nostres especuladors de l'esperit i de l'intel·lecte.

Cal que'l verb de Catalunya sobreeixi dels vasos primorosament cisellats dels nostres literats, per a vessar damunt la terra dura la seva amorosida dolçor. La llengua que ha cantat l'epopeia de la renaixença catalana cal que ara invadeixi

plenament la vida de Catalunya, la satura de les seves característiques i sigui element plàstic que la faci propícia a la necessària renovellança.

Heu's-aquí com la nacionalització de l'idioma s'imposa; l'extensió del seu domini a la totalitat de la vida, es fa necessària; car, sols així és possible donar la sensació d'una existència nacional, i sols així —cosa necessària per a donar-ne la sensació— es possible posseir-la.

MAIG.

Els dos errors dels cursos de la Cambra de Comerç i de Navegació

COMENÇA ja a ésser de domini públic l'afirmació de que a Catalunya hi ha manca de comerciants. Naturalment que al dir això es sol referir al tipu del gran comerciant, no al del botiguer amb més o menys mitjans de treball. En aquest aspecte, mai sentirem prou la vergonya que les grans empreses que exploren negocis en nostra terra tinguin tant el capital com la direcció estrangera, enduent-se'n a riuades l'or que per ineptitud de tots deuria quedar en nostres mans. Quant als negocis d'empresa catalana, la major part, per no dir tots, es veuen, cada un dins la seva esfera pròpia, migrats, mancats de força, inadequats a les nostres necessitats: la nostra banca està en l'estat més rudimentari imaginable. Es un instrument inútil per l'exportació, com haurà pogut convence's el més llec en aquestes matèries arran del conflicte europeu. En el que es refereix a les empreses de navegació està situada Catalunya des d'aquest punt d'obrir a un nivell inferior, inclòs a altres pobles ibèrics, tal com Basconia. El sistema d'aranzels i de contribucions està fet d'una manera deplorable sense que dels propis lesionats surti cap senyal que indiqui els desitjos dels mateixos en pro de noves orientacions més racionals i productives. A què multiplicar els exemples! Sense admetre l'afirmació amb que hem començat aquest article, no seria explicable com estant la nostra indústria en determinats rams de producció en situació de competir amb la d'altres pobles, per exemple en articles de teixits, se'ns vagi traient de mica en mica dels mercats sudamericans. En fi, aquesta llista es podria multiplicar a l'infinit.

Naturalment que el que nostra vida comercial no hagi sortit de l'època terciària, en part és degut a la manca d'educació tècnica comercial. Per això, en principi, es pot considerar acertada la idea que ha presidit l'establiment d'aquets cursos de la Cambra de Comerç que foren inaugurats ara fa dos anys.

Però la forma en que foren i han continuat essent establerts, fa que sols lleugeríssimament s'hagi millorat la necessitat de nostre ensenyament comercial. En efecte, si tan gran és el camí a recórrer, si tan precisa a posar-se al nivell d'altres pobles, si una ocasió com la de la guerra actual ha sacudit en part la somnolència de les nostres classes productores fent-los veure la diferencia enorme que en punt a les defenses i mitjans d'expansió comercial estem, per què fer una cosa a mitges? La forma dels cursos en conferència sembla més a propòsit per donar un vernís de cultura mercantil als deixebles, que no una instrucció tècnica, això és, dotar a aquests dels mitjans que es necessiten per assegurar la nostra indústria i fundar nostre comerç. Perquè, què queda després d'una hora de conferència? Sols unes no-

cions generals; falta el treball del deixeble a fi que les lliçons siguin aprofitades; falta que el conferenciant passi a ésser el professor, que l'alumne aprengui els problemes en forma més o menys viscuda. La ciència feta que es suministra en aquests cursos resta poc menys que estèril. Els assistents no aprofiten d'altra cosa, més que el poc que recordin del molt que poden haver oït. I entre tant, nostra producció, resta cada dia un xic més presonera de les grans empreses estrangeres, i plana una desorientació absoluta entre les classes productores que sempre esperen quelcom providencial que els posi en condicions de poder fer-se amb mercats forasters, com ara en creure que unes *zones neutrals* poden realitzar el miracle de la conversió de nostre raquític comerç en altre ple d'exuberancia, com si sempre el primer de tot no fos l'*home* a qui ha de fiar-se les grans renovacions.

El temps urgeix massa per entretenir-se en provatures. Hem passat algún temps de propaganda. Després del darrer curs d'Expansió comercial que tingué lloc en nostra ciutat, després de les tentatives d'anys anteriors, després de la terrible lliçó de la guerra que ha pogut arribar a totes les classes comercials, podíem esperar-se quelcom més seriosament organitzat i definitiu. Bé estarien les conferències si anessin acompanyades d'aquestes ensenyances que tan indispensables són per un poble productor com el nostre.

*
*
*

Però l'altre error és, des del punt d'obir català, molt més greu que el que acaba de considerar-se. Se n'ha parlat darrerament bastant, però tota insistència és poca, tota protesta petita. Me refereixo, com compendrà el lector, al fet que els dits cursos es donguin en llengua no catalana, i a pesar de que es donguin a Barcelona i per professors catalans i a oients que en sa gran majoria també ho són. Comprenem, fins a cert punt, que per causa de la fatal inercia, sigui dificultós un canvi de idioma en certes corporacions, però no podem explicar-nos com després de tants anys de predicament de la nova doctrina, d'afirmacions catalanes, d'innombrables exemples donats per homes i institucions que molts més motius tindrien, si cab, per fer-ho en llengua que al menys en apariència els facilités la divulgació del seu treball i que a pesar d'això ho han fet en nostra propia llengua, vinguin els senyors de la Cambra de Comerç i facin una obra que desdiu de la filiació i antecedents dels seus homes, com de les necessitats espirituals de Catalunya.

L'error que hem apuntat en la primera part del present treball és esmenable. El que d'ara protestem, si no posen totes llurs energies tots quants estiguin en ell interessats, serà molt més difícil de salvar. Un grapat d'anys comença a fer ja que s'ha indicat la necessitat d'empendre la formació d'una cultura catalana, i seria imperdonable i llastimós que vingués ara una rectificació de criteri. Si altres cursos s'han fet en català, perquè no pot fer-s'hi el present? Quan en català han pogut portar-se a cap treballs de la més alta i transcendent importancia científica, a què ve oposar-se a que una branca de la ciència quedi excluida de nostra producció? Això és un atentat a la personalitat catalana, és desfer el treball de catalanització emprés des d'altres branques. La labor del forjament de nostra personalitat no es pot tolerar que per obra d'uns quants pugui comparar-se amb la famosa tela de Penèlope, i que justament aquests siguin, no ja gent de fóra casa, sinó de la nostra, i que perteneixin inclòs a partits polítics que sostinguin idees del tot contraposades a les que a darrera hora s'afirma en mantenir la dita Cambra.

F. PUJOL I GERMÀ.

La llengua materna i l'ensenyament

Una autoritat pedagògica castellana

PER una antimonía fàcilment explicable, hem cregut oportú freure avui a col·loció unes quantes paraules d'un dels més notables pedagogs castellans, l'erudit Pere Simón Abril, les quals, a pesar d'estar escrites en la llengua de l'autor, són les més apropiades per l'enaltiment de la parla materna, entre altres, per dues raons molt poderoses:

1.ª Perquè estàn inspirades en un alt sentit pedagògic despullat de tot indici d'apassionament.

2.ª Perquè sempre és d'excel·lents resultats utilitzar els arguments del contrari, emesos en circumstàncies anàlogues.

Així, el judici del *maestro en artes y filosofía*, com l'anomena son Rei, tindrà una major autoritat que el que pugués sortir de nostra ploma tan modesta.

Tenim a la vista un llibre titulat *Primera parte de la Filosofía llamada la Lógica o Parte racional*, escrit per l'esmentat Pere Simón Abril en una època en la qual la llengua vehicular de tota classe d'ensenyances, era la llatina. Els llibres, redactats en aquesta llengua, eren un gros entorpiment perquè la ciència arribés a les classes més modestes, i per tant no és d'extranyar que mentre subsisteix aquesta absurditat docent, l'ensenyament esdevingui un privilegi de les gents adinerades, ja que l'escola popular no s'arrela fins que les llengües vulgars devenen un instrument de cultura.

El nostre pedagog, home experimentat i molt expert en la matèria, se'n dol amargament i atribueix a aquest error l'escàs nivell intel·lectual i moral dels homes de son temps, proposant el remei en la *Carta dedicatoria a D. Juan de Idiaquiz Comendador de Monreal, del Consejo de su Magestad*, de la qual en copiem els següents paràgrafs, tan substanciosos, que no ens atrevim a traduir-los, temerosos que perdin quelcom del vigor amb que estàn escrits:

«Este bien tan grande (el coneixement de la Filosofia) lo poseyeron todas las más generosas naciones antiguamente en sus lenguas vulgares y comunes como fueron los Caldeos, los Hebreos, los Judíos, los Egipcios, los Griegos, los Romanos, los Árabes, y carece de él toda la Europa habrá más de mil años, por haberse perdido en el pueblo el uso de la lengua latina, en que aquella estaba escrita. Porque aunque algunos han inspirado a quererla entender escrita en el latín, ha habido con todo eso y hay grandes dificultades en ello, las cuales todas cesan enseñándola en la común a todos en cualquier nación. Primeramente en la lengua no basta saber cosas dichas así generalmente y en común, sino que se ha de tener noticia de las cosas muy particulares y menudas y de la propiedad del término que hay en ella para tratar de cada cosa: lo cual en la lengua que no es común y popular y usada ordinariamente es cosa tan dificultosa, que VIENE A SER CASI IMPOSIBLE, y si alguno lo alcanza, es a costa de tanto trabajo y tanto tiempo que cuando viene a querer saber las cosas, ha pasado los mejores y más floridos años de su vida, y se aplica a otros ejercicios que entiende le convienen más, o los pasatiempos y vida deleitosa como desapercibido de los reparos de la filosofía, la arrebatan y se lo llevan tras de sí. Además de esto, el que enseña en su lengua propia, sabe mejor

declarar sus conceptos con términos más propios, y que declaran la cosa más perfectamente que en la que le es estraña: de do procede, que enseñando lengua estraña, él usa de impropias y bárbaras maneras de decir, y los oyentes aprenden aquellas mismas, y vienen de una buena lengua a hacerse mil bárbaras e impropias, y a causar la impropiedad y oscuridad de los términos tanta dificultad en el entender las cosas, cuanta vemos que hay en las discordias y opiniones de los que enseñan y tratan las doctrinas».

No cal seguir copiant per aquest indret, ja que ço transcrit és prou eloqüent per exterioritzar el criteri i el convenciment del docte professor de Tudela i Saragossa, criteri i convenciment que pot ésser admès sense escrúpols i amb totes les conseqüències en els casos en que el mestre i deixeble deuen aprendre o ensenyar en llengua distinta a la vulgar o materna.

Però no podem resistir la temptació d'examinar altres troços molt més concrets que figuren en les advertències que fa l'erudit filòsof *Al lector sobre la orden que se debe guardar en aprender las ciencias* amb que ens introdueix en el seu tractat de lògica.

En dit pròleg exposa un veritable plan d'ensenyament per seguir amb fruit i solidesa els estudis, començant per afirmar dues categories entre les doctrines a aprendre, «unas que son como criadas de las otras y sirven como de disponer el humano entendimiento para que pueda aposentar en el alma las otras que son como señoras y gente principal». Entre les del primer grup hi posa en primer lloc la gramàtica que «trata de la propiedad y elegancia de los términos con que se han de entender las cosas, y tratar de ellas en las doctrinas y negocios».

Segueix la lògica i després la retòrica «que nos muestra como habemos de mover la voluntad en negocios graves y con oración afectuosa y figurada». Ultimament, en l'ordre elemental dels coneixements, hi col·loca les matemàtiques».

Després de parlar sobre les ciències compreses en el grau més elevat, això és, de les «señaras y gente principal», passa a discutir la correspondència que deu existir entre cada doctrina i l'edat de l'alumne, senyalant la matèria que a son entendre és apropiada a cada època de la vida.

I avançant-se ja a les idees de son temps diu «el enseñar pues un entendimiento, débese de seguir la orden de la misma naturaleza, pues no es otra cosa el arte que una imitación de la naturaleza. Y pues lo primero que los hombres aprenden es el hablar, lo primero que por arte se les debe enseñar es la gramática, pues esta profesa el arte de hablar y del escribir bien y perfectamente; y la primera gramática que debe aprender, es la misma lengua, porque ésta es la que aprenderá con facilidad, y sin error, y ésta le servirá de guía para aprender la de las otras lenguas con facilidad, como lo vemos llanamente en los que aprenden lengua griega estando ya instruídos en la latina».

Les figures capdals del moviment pedagògic dels segles posteriors fins a nostres dies, no fan res més que ampliar els lluminosos pensaments d'En Simón i Abril sobre aquest punt concret, i la posició dels pedagogs catalans més entusiastes i patriotes no ha sigut altra que l'expressada, això és, que el millor i més fàcil coneixement d'una llengua estrangera a la parlada usualment, s'obté amb el preliminar estudi acientat i metòdic de la materna.

Més endavant, al detallar els ensenyaments de l'adolescència, manifesta que «tras de esto (coneixement de llengües, lògica i matemàtiques) vendrá muy bien el ejercitarlos en lo que toca a elocuencia, lo cual también requiere no multitud de pre-

ceptos, sino mucha lección de buenas oraciones y mucho ejercicio de cosas tratadas con buen estilo y elocuencia las cuales aunque será bien ejercitarlas en todas las tres lenguas (castellà, llatí i grec), con todo eso será lo mejor ejercitarlas mucho en la común vulgar. Porque como la elocuencia se aprende para persuadir y la persuasión se ha de hacer al pueblo y comunidad, la cual no entiende griego ni latín, sino su lengua propia, conviene aperebirse más para ésta en esta parte, que para ninguna de las otras; y así vemos que lo hicieron los antiguos, pues Tulio se aperebió de elocuencia latina para el pueblo Romano, y Demóstenes de griega para el Ateniese».

Aquí veiem com, inspirant-se en un sentit utilitari, que en més o menys deu tenir tota ensenyança, nostre escriptor abunda encara més en l'exercici de la llengua pròpia.

Resumint, podem dir sense por d'equivocar-nos, que l'humanista Pere Simón i Abril, castellà de cor i gran patriota, a l'ensem que pedagog no menys notable, després d'experimentar els grossos obstacles de l'ús universal del llatí en l'ensenyança, amb visió clara i perfecta demostra la necessitat d'utilitzar la llengua materna com a llengua vehicular entre mestre i deixeble, com a base de tot coneixement lingüístic i des del punt d'obrir d'aplicació de tot ensenyament a les coses de la vida.

Per ço dit, el més cec pot comprendre que el problema de la llengua a la Escola i a l'ensenyament, no es res més que un problema pedagògic, per al qual podrien admetre's sense reserves les solucions aportades pel docte Professor del segle XVI (*).

FELIP SOLÉ I OLIVÉ.

Socialisme

PASSA amb la doctrina socialista el mateix que amb totes les grans idees que han portat un renovament gran en la constitució de la humanitat. Totes aquestes grans idees, abans no prenen en la consciència de l'home, acostumat a idees completament oposades, hi lliuren una gran batalla en la qual indefectiblement hi acaba per guanyar la idea renovadora. L'empenta que porta li prové principalment de l'oportunitat en escullir el moment per a desenrotllar-se. I aquest moment sempre és aquell en que el món està amarat per la idea contrària. L'espiritualisme pren gran volada quan la idea materialista domina als homes. És la gran llei universal, que el mateix regeix a la matèria que a l'esperit, de l'acció i reacció. A una acció li correspon sempre una reacció de magnitud igual i de sentit contrari. Per això avui que el món està sotmès al fals concepte de l'individu, que el porta a creure's superior a tot, com si ell fos l'eix al voltant del qual hagués de girar tota la màquina de l'univers, avui en que l'egoisme i l'egolatria té tota la poixança en les societats modernes, avui és precisament quan esperits subtils i inquiets van espargint la nova ideologia per la qual es subjecta a l'individu a formar part de la societat, per la qual se li ensenya que aquest tot orgànic no està compost d'àtoms individuals completa-

(*) Pere Simón Abril nasqué el 1530 i segons sembla morí el 1590.

ment deslligats, sinó que tots formem el conjunt harmònic, d'una faïçó tal que, en les societats segons aquestes orientacions naturals constituïdes, l'individu per sí sol no és res, però que unit als demés individus ho és tot de tal mode que, segons paraules del mestre Martí i Julià, la humanitat és amb ell i ell és amb la humanitat.

Les boires que mantes vegades embolcallaven el primitiu concepte del socialisme fins a fer-lo confondre amb l'anarquisme i amb el sindicalisme, se van esbargint, i d'entre mig d'elles va sorgint-ne el ver concepte que, amb una puresa de llum resplendent, va il·luminant els enteniments dels homes, i la bondat de la idea va enamorant a les voluntats, arrapant-se en tot l'ésser humà des de les classes més humils fins a les més enlairades.

Com totes les idees pures, el socialisme ha escollit els seus primitius apòstols i seguidors entre el poble. Aquest és el que amb més ansia desitja viure la justícia social, perquè en ell hi puguin pendre totes les llavors reivindicadores. Aquestes van donant el seu fruit, i van fent prosèlits i poc a poc se va canviant la consciència de la humanitat pastant-se en la nova ideologia.

Aquest període de transició és el que estem vivint avui. No és pas encara socialista la consciència de la humanitat, però el socialisme ja no és solament obrerista; ja es considera a l'obrerisme com un dels múltiples caires del socialisme, i aquest es va injectant a totes les classes de la societat, fent estada en aquells individus que tenen els sentiments i les intel·ligències més afinades.

Ja no és solament l'obrer i l'anomenat baix poble que es diuen socialistes, i avui el socialisme ja no fa la por que anys enrera, ni constitueix tampoc una secta esotèrica, els ritus de la qual siguin desconeguts com no s'ha pels iniciats. Tots els que desitgem un esdevenidor d'ordre i justícia per a la humanitat; tots aquells que considerem a l'home en tot ço que és i en tot ço que val; tots aquells que volem trencar els dogals que avui dia oprimeixen a les persones; tots aquells que patim fam i set de justícia, tots estem injectats de socialisme. I al recomptar-nos anem veiem amb goig que cada dia som més i vinguts de totes les classes de la societat. Ja trobem companys el mateix sota del birret d'un advocat que sota la toga d'un professor, i les joventuts universitàries també de xic en xic venen a engroixir el nostre estol. I va infiltrant-se fins en els pobles més retardataris i en les classes més refractàries; i no fa pas tants de dies que una dona que fou de classe aristocràtica, la ex-marquesa d'Ayerbe, i que un matrimoni d'amor convertí en donya Maria Vinyals de Lluria, donava a la Casa del Poble de Madrid una conferència de tons socialistes.

Es que la veritat s'imposa i acaba per obrir-se camí, sia on sia, i qualsevols que siguin els obstacles que trobi.

LLUÍS G. CASTELLÀ.

Sonets de Llorenç Stecchetti

*
* *

Cert: tes caricies les conec jo sol,
i ton coixí per mi no té secrets;
vivim de nit igual que el rossinyol
cantant sota les roses tots dosets.

Ah, si pugués contar aquest llençol,
si poguessin contar eixes parets
quins besos abrusants com vidriol,
quins jocs, quines follies tu em permets!

Ah, si es sabés a quina joia afrosa
l'arrocega la carn, i a quines simes
d'estranya voluptat baixes furiosa!

I tu que em cerques tant, que tant me mimes,
tu que si't manco una hora ja ets gelosa
i et daleixes i et planys... tu no m'estimes!

UBRIAC

Som d'Epicuri sacerdots radiants,
voltem el flam d'amor que tot ho aclara,
i la taula opulent tenim per ara,
i els cants de Bacus entonem triomfants.

Tenim sacerdotesses luxurians,
als misteris del déu Friné ens prepara,
i a la dea de Paphos, lliure i cara,
van sacrificis i petons i cants.

Es nostre rite el bell somris placent,
sens fer mèrits, somniant ço que no hem vist,
per badallar al cel eternament.

Les ombres esqueixem del segle trist,
posem en pit de dòna el rostre ardent,
bevem sens treva i blasfemem de Crist.

Traducció de LLUIS VIA.

Catalunya davant la guerra europea

EL periòdic quinzenal *La Revista* té oberta una enquesta sobre la situació i el pensament de Catalunya davant el conflicte actual. A aquest objecte formula quatre preguntes:

- I.— Creu que els principis nacionalistes, que són el fonament doctrinal del catalanisme, tenen una participació en la lluita?
- II.— Pensa que el desenllaç de la guerra influirà en el moviment nacionalista de Catalunya i en les possibilitats del seu triomf?
- III.— Quina posició opina que ha d'adoptar Catalunya davant la guerra europea?
- IV.— Quines lliçons considera que ha de treure Catalunya dels esdeveniments actuals?

En el darrer número aparegut, corresponent al 30 de desembre, publica les respostes que a continuació reproduïm.

M. ALCÁNTARA I GUSART.

I. Un cas de nacionalisme — l'atentat de Sarajevo — fou el motiu ocasional que concità la guerra present. Un cas de nacionalisme — l'Alsàcia-Lorena — era el fulminant tothora encès, tothora amenaçador, prompte a abrandar els patriotismes delirants de la Nació Francesa i de l'Imperi Alemany, en un afollat anhel de reparació per una part i de cobdícia política per l'altra. Un cas de nacionalisme — la violació de la independència belga — fou el que, en començar la guerra, decantà les simpaties vacil·lants dels homes lliberals del món que no havien formulat el llur jui davant del tràgic conflicte, a favor de les nacions intel·ligenciades. Ben prompte la defensa, interessada o no, però real i efectiva, dels principis nacionalistes fou l'arma més eficaç que elles alçaren en contra dels imperis centrals, i àdhuc aquells problemes nacionalistes que afectaven a la integritat del propi territori, foren, com hem vist amb la qüestió polono-russa, per elles mateixes acceptades. És el nacionalisme un factor importantíssim que intervé en la guerra present, i no perquè hi hagi estat aportat voluntariament per cap de les potències en lluita, sinó perquè ell constitueix ja una valor activa en la vida del món amb un esdevenidor potent i cert, i les nacions que, per posseir un organisme de govern accessible a tots els corrents ideològics que commouen la humanitat, se n'han adonat, han sabut aprofitar-lo, incorporant la seva potencialitat renovadora al contingut espiritual que presenten al món, com a tresor defensat pels llurs exèrcits.

II. El triomf de les nacions que s'han proclamat defensores dels principis nacionalistes, fóra d'esperar que portaria una gran deïa de vitalitat a les qüestions nacionalistes d'Europa, actualment irresoltes, i algunes d'elles les encaminaria per la ruta d'una prompta i definitiva consagració. Però aquesta eficàcia fóra únicament per aquells pobles que ja abans de la guerra haguessin conseguit intensificar la poïança del llur nacionalisme fins a donar-li una valor internacional. Els pobles que, com Catalunya, no han assolit encara aquesta categoria, degut a manca d'enrobus-timent del llur ésser, totjust gonflat per les primeres fortituts d'una vitalitat nacional

adolescent, no rebràn del resultat de la present lluita altre reconfort que l'esperança d'una victòria, anc que llunyana, certa.

III. Aquests pobles, com Catalunya, no poden atrevir-se a pendre una resolta actitud de rebel·lió activa dintre l'Estat que els governa; i no poden atrevir-s'hi, precisament per manca d'aquella coherència nacional que hem al·ludit i que només existeix en els que, constituint encara una minoria, som els servidors del pur pensament de la Nació. La llur acció, per incompresa, s'ofegaria en un estèril sacrifici. Per això, Catalunya, davant l'actual guerra, a pesar de veure que en ella i a la banda de les nacions intel·ligenciades s'hi defensen principis que són garantia i essència del seu futur i lliure existir, no pot mobilitzar a favor d'aquests exèrcits altres forces que les de la seva freturosa simpatia.

IV. Aquesta convicció de la seva impossibilitat d'influir actualment en el curs de la vida que regeix la terra, deu alligonar Catalunya amb les ensenyances d'una severa experiència. Els pobles no reben els impulsos dels corrents lliberadors que fan avançar el món, sinó únicament quan en el viure mundial han conseguit afirmar-hi la llur personalitat; i per això és únicament precís que aquesta personalitat existeixi amb plenitud. El cas de l'actual impotència de Catalunya és igual en existència, però més desesperador, en realitat, per l'Estat espanyol que mai dintre els seus procediments tradicionals conseguirà fondre en un comú pensament espanyol les aspiracions de les diverses nacionalitats que integren la península. La feblesa de Catalunya és la d'un adolescent, gairebé infant, encare; la de l'Estat espanyol és la invalidesa del decrepit. Catalunya, doncs, deu laborar per enfortir les seves activitats internes; fer forts els seus organismes; capacitar i fer fort el poble per intervenir-los i infondre'ls la seva vitalitat fecunda. Per això cal afavorir les lluites nacionals llibertadores que són fermança d'una més eficaç i desfogada acció popular i democràtica. Quan el poble es senti incorporat als organismes que a Catalunya despleguen funció d'Estat, el poble serà patriota perquè sentirà la Nació en la seva vida i ell nacionalitzarà les activitats que no han sabut catalanitzar les classes avui directores. I aleshores el triomf de Catalunya, el consagrament davant del món de la Nació Catalana, no haurà d'esperar sinó el motiu ocasional que amb una petita commoció el determini.

MIQUEL DURÁN I TORTAJADA.

I. Un dels aspectes més vius de l'actual tragedia d'Europa és, indubtablement, apart l'econòmic, l'aspecte nacionalista, el problema de les petites nacionalitats opreses.

Recordem només els casos de Serbia, Bèlgica, Polònia, Finlàndia, Alsàcia i Lorena.

La guerra d'avui és un criminal atentat contra la vida lliure dels petits pobles.

Austria, oposant les seves armes a la llibertat de Serbia; Alemanya, anul·lant bàrbarament — amb el foc dels canons, destruint els temples de la Cultura, de l'Art i de la Religió, deixant esbravar el salvatge instint dels soldats dels seus exèrcits davant les dones indefenses — la independència de Bèlgica, ho demostren.

El cas de la noble i valerosa Bèlgica és gloriós i exemplar.

Bèlgica s'ha oposat amb totes les seves forces, amb tota la dignitat de poble lliure, a perdre la seva sobirania nacional deixant pas a la invasió dels exèrcits germànics.

I Bèlgica ha sigut vençuda, heroica i gloriosament vençuda; però continuà essent ella mateixa.

Bèlgica devastada, invadida per la força, plena de miseria i de dolor, afirma enèrgicament, heroicament, la seva personalitat nacional, que ha de resorgir, triomfant, demà.

La sang vessada en els camps de batalla pels fills de les petites nacionalitats avui en lluita, és, potser, la sang del sacrifici que ha de redimir demà a tots els petits pobles de la terra.

II. El desenllaç de la guerra no pot influir per res en el moviment nacionalista de Catalunya i en la seva lliberació.

Catalunya, dissortadament, no posseeix encara, i està lluny de posseir-la, una vera consciència nacional.

Hi ha molta feina a fer en el sentit de recatalanitzar el nostre poble. Encara que tots els fills del territori que avui es designa a Catalunya tinguessin plena consciència de la valor nacional de la nostra patria, resten per redimir les terres de Valencia i del Rosselló i les illes de Mallorca que, reintegrades a la causa de Catalunya per la voluntat dels seus fills, han de reconstituir la Nacionalitat Catalana.

El desenllaç de la guerra solament podria influir en la lliberació de Catalunya, si a tota la gran Catalunya, la peninsular, la insular i la transpirenca, hi existís una vera consciència nacional catalana.

III. Catalunya deu pronunciar-se a favor de la causa dels aliats.

Els catalans no podem oblidar que els nostres germans de l'altra banda dels Pirineus combaten al costat dels exèrcits de França i lluiten per la Llibertat, pel Dret i per la Justícia.

Fixem-nos en el cas dolorós de Polònia.

La desventurada Polònia, la nacionalitat esquarterada el segle XVIII per les potències unitàries de Prússia, Àustria i Rússia, avui, amb motiu de la lluita que sostenen les tropes austríaques i prussianes en contra de l'exèrcit rus, s'ha vist obligada a donar fills a cada un dels respectius exèrcits i es troba en el cruel i monstruós cas de veure com en el camp de batalla s'escometen amb lluita sagnant i fratricida, per unes patries que no són la seva, polonesos contra polonesos.

Pensem bé que fóra horrible que els catalans de Catalunya, de Valencia i de Mallorca, per manament de l'Estat dominador, ens trobéssim avui en lluita amb els nostres germans del Rosselló.

Pensem que fóra més monstruós encara que el dia de demà, per la voluntat de les grans potències absorbents, les Balears fossin tributaries d'un altre Estat; i en una guerra arbitrària ens trobéssim, com ara es troben els fills de la desventurada Polònia, front a front, d'una banda, catalans i valencians; de l'altra, mallorquins, i rossellonesos, d'una altra, acometent-nos amb furia i vessant esterilment la sang germana per unes patries que no serien la nostra.

Catalunya, en aquests moments trascendentals de la història d'Europa, deu pronunciar-se a favor de la causa dels aliats, per la qual lluiten els nostres germans del Rosselló, i que és la causa de la Llibertat, de la Justícia i del Dret de les nacionalitats.

IV. La lliçó que Catalunya ha de treure de la guerra és aquesta: nacionalitzar-se en tots els ordres de la vida. Això és: ésser ella mateixa; i enfortir-se i organitzar-se interiorment per no haver de menester l'ajuda de ningú.

Per completar-se en aquest sentit d'una manera amplíssima i ferma, cal con-

querir per la causa de la renacionalització de Catalunya les terres de València, de Mallorca i del Rosselló.

Reconstituïda la Nacionalitat Catalana i enfortida amb les diverses fonts de riquesa que aportarien els seus territoris, llavors podria reintegrar-se al món com una valor efectiva i tenir un lloc i dir la seva paraula en el concert de les nacions.

Hem d'afirmar el dret a la vida lliure de la nostra Patria; però abans hem de reconstituir-la, hem de reintegrar-li totes les terres que per dret li pertanyen.

El pancatalanisme començat amb la parla i amb la literatura, s'ha de portar a cap en tots els ordres de nostra civilització nacional.

S'ha de confiar sols en el propi esforç. No hi ha que fiar-se de les promeses dels grans Estats. Actualment els casos de Polònia, Finlàndia, l'Alsàcia i la Lorena en són bon exemple. Els grans Estats no lluiten per lliberar-les, sinó per posseir-les.

Els moderns corrents polítics no han de tendir a l'anul·lació de les petites nacionalitats, sinó pel contrari, a la destrucció dels grans Estats uniformistes, l'ambició dels quals, vinculada en la força, pertorbarà eternament el món.

El triomf de les petites nacionalitats i el respecte a elles, asseguraran la pau de l'univers.

Catalunya, mare nostra, ha de tornar a ésser lliure i forta i gran, com en altres temps; i ho serà per la voluntat dels fills de totes les terres de llengua catalana.

F. CULÍ I VERDAGUER.

I. És innegable que els principis nacionalistes tenen una participació en la lluita. El fet inicial de la guerra pot gairebé dir-se que ha sigut un conflicte concret nacionalista, de la Sèrbia contra l'imperialisme austríac. Però a més considerem impossible una guerra que no porta en lluita grans corrents ideològiques. Aquesta guerra ha sigut moguda especialment per finalitats econòmiques, però aquestes finalitats per sí soles no determinarien, no podrien determinar una guerra. Hi ha per mig una qüestió de races, en quant elles han format una estructura social en tal o qual sentit ideològic, i, per tant, resulten en desavinença. És molt possible que essencialment la finalitat econòmica causés la lluita, però immediatament el mateix capitalisme tingués interès en remarcar aquells interessos espirituals que en definitiva han fet factible la guerra i aquesta ha contribuït a marcar i senyalar.

Es clar que la pugna de certes nacionalitats — Polònia la més vistosa — amb tot i existir abans de la guerra, no la determinaren. El que hi ha, és que, un cop aquesta plantejada, es converteixen en elements de gran valua, i és inútil menysprear-los.

II. No pot influir el desenllaç de la guerra en el moviment nacionalista de Catalunya per la simple raó que Catalunya totjust està en el començ del moviment nacionalista. Que fos supeditada a un altre Estat això no significaria gran cosa, si possible és. Perquè els altres Estats representen poc més o menys el que representa l'espanyol. Són Estats de força, organitzacions de poder. La possibilitat del triomf al menys deu estar potencialment en nosaltres, perquè un fet ocasional converteixi la possibilitat, en actual, en fet visible.

III. Catalunya davant la guerra deuria pensar en sí mateixa i en els grups en lluita i veuria; primer, que té afinitats per raó de raça — estructura social — amb els aliats — Anglaterra sobretot — i això importa més simpaties; segon, veuria

que Alemanya té una significació que forçosament cal tenir en compte. La síntesi que s'ha donat, de democràcia i llibertat, respecte als al·liats, és perfectament conciliable amb l'altra, disciplina, tecnicisme, d'Alemanya. Probablement l'avenç humà ve determinat per aquesta conciliació perfectament factible, necessària afegim, sempre basada en la major democràcia possible o sia intensitat de cultura en tot el poble. Ens pertocaria admirar la democràcia, l'esperit cívic, la política de respecte a les realitats, d'Anglaterra i el manteniment del servei voluntari en tot temps com un mitjà per acabar les guerres. Perquè Catalunya ha de sentir, abans que tot, un odi a la guerra, sempre brutal, sempre sanguinària, perquè és injusta i oprobí de la civilització.

No cal pregonar el lamentable que és l'actitud d'aquells que només veuen excel·lències en Alemanya i només defectes als al·liats o a la inversa. És aquesta una actitud que causa grans perjudicis a l'educació del ciutadà, i deu extirpar-se com si es tractés d'una epidèmia. Cal pensar en el que significa aquella posició, de passional i exaltada recriminació per certs actes de guerra, mentre mira i s'esplaia, o més ben dit, no s'afligeix, amb les batalles formidables de cada dia que són horridament salvatges.

IV. De resultes de la guerra, Catalunya deu afanyar-se encara més a intensificar el seu anhel nacionalista, perquè amb la guerra ha vist que en el món encara hi romanía arraulida. No volem ni podem admetre la possibilitat d'una altra guerra, per mitjà de la qual, Catalunya ja nacionalitzada, hi pugués assolir el triomf que amb l'actual és inútil cercar.

Novembre de 1915.

Llibres

ENTRE els llibres que hem rebut darrerament, hem d'esmentar el tomo IV de *El Obispado de Elna*, així és, el tomo XXIV de les *Notícies Històriques*, que ve publicant l'escriptor gironí don Francisco Monsalvatge.

Conté aquest volum la continuació de la ressenya de les esglésies i monastirs del bisbat d'Elna, amb indicacions de gran interès per als arqueòlegs i els investigadors de la història de Catalunya, un curiós apèndix de documents, com actes de fundació i consagració, donacions, etc., i una llista d'escultors, pintors, argenters, mestres d'obres, brodadors i fundidors catalans, els noms dels quals figuren en els convenis establerts per a la construcció i ornamentació de les esglésies de l'il·lustre Elna.

L'autor laboriosíssim d'*El Obispado de Elna* ja té donat a les premses el tomo V de la pròpia obra i té entre mans altres treballs, entre ells un llibre de gran volada sobre els castells medi evals de les comarques gironines.

Els llibres del senyor Monsalvatge constitueixen un instrument de treball indispensable per als que es dediquen a l'estudi del passat de Catalunya, com ho demostren les constants cites que d'ells es troben en publicacions tan remarcables com *L'Art romànic català*, editat sota els auspicis de l'Institut d'Estudis Catalans.

Que per molts anys pugui continuar el senyor Monsalvatge tan noble i profitosa tasca. — C. R.

ALMANAC DE LA POESÍA — ESTAMPA DE F. ALTÉS.

L'*Almanac de la Poesía* és un obsequi que fa anyalment als seus clients i amics l'impressor F. Altés i Alabart. Fa ja tres anys que, sota la intel·ligent direcció d'En J. M. López-Picó, s'edita aquest Almanac.

Aquest petit llibre, interessant en el doble aspecte tipogràfic i literari, és fet amb aquesta sobrietat clàssica que ostenten quasi tots els llibres catalans de moderna estampació. I és, per sobre d'això, un llibre de poesia. Això vol dir que, en mig de la multitud contradictòria, multicolor i banal dels calendaris i papers d'anunci i felicitació de tota mena que ara, a les darreries de l'any, ens cau damunt, aquest petit llibre, modest en apariència però ric de riqueses interiors, ens és una cosa molt delicada i molt íntima, com un petit gest d'elegància que ens allibera de la vulgaritat ambient. Per això nosaltres àvidament l'esperem, i per tal que no és cosa de tothom, ens dona la joia d'un privilegi i en sentim la mateixa egoista fretura de possessió que l'infant pel present dels Sants Reis.

Aquest *Almanac de la Poesía* és un batec més del nostre desig espiritual de fer coses. D'aquí la seva importància de significació. *Palpitació del temps*, evidentment, és. Palpitació del temps, veu del present, veu dels nous poetes de la terra. Tots els que hi tenen quelcom del seu fruit sentiràn venir d'ell com una mirada de dolçor filial.

Una vegada més la utilitat s'enllaça i es confón amb la bellesa. Sota el pretext ordinari d'un almanac, ara veieu com se'ns ofereix un present de poesia, com una mena de resum poètic de l'any. No és això una airosa estratègia contra la prosa quotidiana?

Però, veu's-aquí que l'*Almanac de la Poesía* no l'és un resum poètic de l'any. És, més bé, una petita antologia catalana—com, en certa manera, un bloc de calendari, millor, per això, que el «Manelic»—una antologia incompleta, per raó de la limitació. I no podent ésser una antologia—ni aquest és el seu propòsit—creiem que deuria ésser, en canvi, un perfecte Almanac de la poesia catalana.

Consti, de bell enduvi, que lloem l'intent i el fruit d'aquest intent. (I en dir això, hem ja dit la nostra lloança per En López-Picó, el poeta ciutadà, que no ha fet més, amb aquests Almanacs, que retre a la ciutat un nou homenatge.) Però sí que volem dir—per veure si els successius Almanacs poden tenir un major interès o al menys una major actualitat, que ja és gran cosa,—que deurien, al nostre sincer pensar i entendre, inspirar-se en aquell sentit que més amunt indicàvem.

Concretament: pensem que l'*Almanac de la Poesía* no deuria ésser precisament un aplec de poesies de diferents autors, sense limitació de temps ni d'escoles, sinó més bé un corolari i una anunciació, a la vegada, de la nostra poesia. Més clar; una selecció dels llibres publicats durant l'any que fina i una espècie d'*avant goût* dels que s'anuncin per a l'any que comença. Això simultàniament, en un mateix Almanac, accedint, si convé, a que les composicions no hagin d'ésser, precisament, preses de llibres ja publicats o a publicar, sinó de la producció compresa dins d'aquests dos anys, servant, però, aquell doble caràcter de resum i d'anunci, que faria de l'*Almanac de la Poesía* una cosa de veritable interès.

I allavors, no serien els volums d'aquest *Almanac*, llà dels anys, una fidel i perfecta Antologia?

JOAN ARÚS.

L'«ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA» I LA «CAMBRA DE COMERÇ»

Amb motiu del conflicte esdevingut entre la Junta de la Cambra de Comerç de Barcelona i els alumnes de les seves escoles Mercantils, l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha enviat a la dita Cambra la següent comunicació:

«Enterat el Consell directiu d'aquesta Associació del conflicte originat entre la Junta d'aqueixa Cambra i els deixebles de les Escoles Mercantils sostingudes per la mateixa, amb motiu de la llengua usada en les ensenyances de les dites Escoles, creu de son deure fer sentir la seva veu davant vostre en defensa de l'idioma català, una vegada més preterit i viltingut pels qui no l'estimen en el que val, ignorant que és el millor tresor del nostre poble immensament superior en valú a totes les nostres riqueses materials per aqueixa Cambra representades.

Tenen raó que els sobra els deixebles de les susdites Escoles en reclamar que se'ls expliquin les lliçons de la llengua pròpia del país on se donen, dels llurs escolars, dels llurs mestres i de la immensa majoria dels comerciants que les subvenen.

La oficialitat de la Cambra de Comerç no deu ésser cap inconvenient per l'ús de llengua catalana, quan hi ha Corporacions oficials com la Diputació de Barcelona que sosté establiments d'ensenyança tan importants com l'Escola Superior d'Agricultura, l'Escola Elemental del Treball, les de Funcionaris i altres sobre la base de l'ús del nostre idioma.

El sentit de la opinió pública tampoc pot ésser obstacle a l'ensenyança en català, quan hi ha establerta una veritable Universitat Mercantil en el benemèrit «Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria» amb assistència de nombrosíssims deixebles i l'apoiament de tres mil cinc cents associats, havent-se fet així digne de l'estima general de tot Catalunya.

Tampoc podria cohibir el vostre criteri el recel de disgustar les autoritats docents per tal concepte, després d'haver-se conseguit que s'autoritessin sense dificultat, càtedres de Gramàtica Catalana a la pròpia Universitat Literaria i fins a l'Escola Normal de Mestres de Barcelona.

On, doncs, pot ésser la raó que expliqui la resistència d'aquesta Junta a permetre l'explicació de les lliçons catalanes en les Escoles Mercantils de la Cambra de Comerç si tot l'amibent avui en la nostra terra respira amor a la llengua la reivindicació de la qual abraunda els cors de tots els bons catalans?

Sereu més hostils al nostre idioma vosaltres que els seus tradicionals enemics forasters?

Vullgau, senyors, reflexionar sobre la transcendència de la vostra actitud en aquests moments que tota Catalunya es daleix per honorar la Llengua del país, i, sense entregar-vos a excessos d'amor propi, sempre condemnables, escolteu l'impuls de la vostra consciència que us senyalarà el deure de complir com a dignes successors d'aquells honorables avant-passats que crearen el catalaníssim Consulat de Mar.

Si així ho féssiu, rebeu per endavant la més efusiva de les enhorabones per part d'aquesta modesta entitat que sabrà veure entre vosaltres alguns dels homes que més adictes s'han mostrat tantes vegades a la causa de Catalunya.

Però, si pel contrari, un decor mal entès us aconsellés perseverar en el vostre desdixat acord de rebutjar la nostra gloriosa Llengua de les vostres Escoles, sapigau ja per endavant que això no serà sense la més enèrgica protesta per part nostra i de tots els bons catalans.

L'«Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana», entitat expressament creada per fomentar la catalanització del saber del nostre poble, fa vots perquè oixcau la seva veu serena i forta, alhora, que us endreça llealment amb el noble desig que resulti per a vosaltres un viu aplaudiment més que una agre censura.

Visqueu, senyors, molts anys per servir a Catalunya.

El President, M. Folguera i Duràn.—El Secretari, F. Culí i Verdaguer.

Senyor President de la Cambra de Comerç i de Navegació de Barcelona.»

ACLARIMENT

Ens prega la Junta de l'«Orfeó Gracienc», fem constar que si en el Concert de Protectors celebrat ultimament, va eludir el cantar «Els Segadors» malgrat la insistència en que, per part del públic, foren demanats, va ésser per motius ineludibles sorgits a última hora i quan ja no era temps de pendre altra determinació que efectuar el concert amb sols el programa prefixat, fent afirmació concreta, per ésser a l'esperit de tots els components de dita entitat, que ara com sempre cantaràn amb el mateix entusiasme «Els Segadors» com a símbol de les nostres reivindicacions més pures.